

Tiskové prohlášení protikorupční organizace Růžový panter

k aktuálnímu dění na politické scéně

foto: zdroj army.cz

Stručně v bodech:

- 1) **Dohodnutou směnu mandátu získaného ve volbách, která ovlivnila zákonodárnou moc v zemi, za funkci ve veřejné instituci, lze, podle názoru organizace, považovat za politickou korupci.**
- 2) Protikorupční organizace Růžový panter podala u ÚOOZ **podnět k prověření Jany Nagyové a Martina Bartáka z důvodu možného zneužití pravomoci úřední osoby.** Jana Nagyová pracovala v roce 2010 bez potřebné kvalifikace jako poradkyně ministra obrany Martina Bartáka, byl jí vyplácen pevný plat. Peněžní prostředky byly vypláceny ministerstvem obrany - státní institucí, výstupy její práce pro stát nejsou známy.
- 3) Protikorupční organizace Růžový panter **podala trestní oznámení na ministra obrany v demisi Vlastimila Picka z důvodu podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Ministr obrany v demisi Picek podle organizace porušil zákon, když v souladu se zákonem č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání**

nedegradoval plukovníka Pohůnka do hodnosti vojína a neseznámil vládu s důvody, proč by vláda měla podat návrh prezidentu republiky na odebrání hodnosti generálu Kovandovi a generálu Páleníkovi. Ministr v demisi Pícek, resp. vláda, umožnili generálu Kovandovi a plukovníku Pohůnkovi požívat neoprávněné výhody, neboť ti byli pouze dočasně postaveni mimo službu, což znamená, že **až do pravomocného rozhodnutí soudu budou pobírat cca 50 % svého platu. Generál Pícek svým rozhodnutím dal najevo, že dostatečně prokázané vědomé nezákonné zneužití Vojenského zpravodajství pro soukromé účely nepokládá za zvlášť hrubé porušení služebních povinností, které podmiňuje odnětí hodnosti.** A to přesto, že takový čin lze v právním státě nepochybně zařadit mezi nejzávažnější provinění zpravodajské služby. Ministr obrany v demisi Pícek veřejně prohlásil, že Kovanda a Pohůnek jsou pouze dočasně postaveni mimo službu, a to až do pravomocného rozhodnutí soudu. Ministr obrany v demisi se nikterak nezmínil, že by zahájil řízení o odnětí hodnosti. Podle zákona tak může učinit už jen pouhé zhruba čtyři měsíce, poté vyprší zákonná lhůta. Právě z těchto důvodů organizace žádá prověření daného stavu policejním a justičním orgánem.

- 4) **Platné zákony neumožňují odebrat stíhanému Ondreji Páleníkovi výsluhu,** ani kdyby byl pravomocně odsouzen, neboť ten byl v době zahájení trestního řízení již mimo služební poměr. Výše výsluhového příspěvku může činit až cca 50.000 Kč měsíčně. Kovanda a Pohůnek o výsluhy přijdou za předpokladu, že budou odsouzeni soudem. Na pobírání výsluhového příplatku by neměli právo také v případě, pokud by byli zbaveni hodnosti.
- 5) Organizace Růžový panter varuje veřejnost před populistickým vyjádřením některých politiků ohledně **kontroly zpravodajských služeb.**

Podrobně k hlavním bodům:

- 1) Protikorupční organizace Růžový panter se přiklání k názoru, že směnu poslaneckého mandátu za jinou veřejnou funkci lze považovat za politickou korupci. V tomto případě nejde o běžné dosazování politiků do statutárních orgánů společností a dalších veřejných institucí. **Princip tohoto případu spočívá v obchodu.** Poslanec je na základě slibu povinen vykonávat svůj mandát podle zákona. Zákon vymezující výkon poslaneckého mandátu nestanovuje povinnost poslance jednat v souladu s politickým klubem. Naopak, každý poslanec vykonává svůj mandát v souladu se svým svědomím a měl by se držet volebního programu, na základě kterého byl zvolen v demokratických volbách. Pokud poslanec nedokáže svůj mandát plnit, ať už z jakýchkoli důvodů, může se ho svobodně vzdát. Toto tři poslanci z pěti (Fuksa, Tluchoř, Šnajdr), kteří se neztotožnili s vládním návrhem zákona souvisejícího se zvýšením DPH, učinili. Dva poslanci přes svůj původní odpor hlasovali v souladu se svým klubem a tři poslanci se vzdali mandátu, čímž umožnili zákon schválit. Nyní je vedena diskuze o tom, zda-li okamžité přidělení jiných placených veřejných funkcí poslancům, kteří se vzdali svého mandátu, je možné pokládat za korupci. Tito poslanci tvrdili, že nechtějí zákon podpořit a zároveň nechtějí ohrozit vládní koalici. Spor uveřejněný předcházely vnitrostranické spory v ODS. Své dilema vyřešili odchodem ze sněmovny, na což mají plné právo. Nemají však právo se svým mandátem obchodovat. Neustálým snižováním prahu vnímání politické korupce u velké části veřejně činných osob je naše země zasažena nepotismem. Je nebezpečné tuto hranici privatizace veřejné moci nechat propadat stále hlouběji. Věříme, že orgány činné v trestním řízení postupují na základě získaných důkazů, které dokládají, že se v tomto případě jednalo o směnu, nikoli o pouhé vzdání se mandátu a náhodné obsazení těchto osob do veřejných funkcí státních společností na základě jejich kvalifikace. **Dohodnutou směnu mandátu získaného ve volbách, která ovlivnila zákonodárnou moc v zemi, za funkci ve veřejné instituci, lze, podle našeho názoru, považovat za politickou korupci.** V tomto případě a v případech dalších, které orgány činné v trestním řízení prověřují, **nejde o vyhledávání odborníků do pozic, které stát potřebuje obsadit, ale o případ opačný. Vyhledávají se pozice pro osoby, které má politická reprezentace zájem někde uplatnit. Tyto osoby získávají plat, některé benefity a podílí se na rozhodování, uplatňují tedy moc.**

Dokonce se do takového dění zapojují i osoby, které k tomu v žádném případě nejsou oprávněny, jako např. ředitel společnosti ČEZ. Skandální je, pokud tento druh rozhodování o obsazování veřejných funkcí je uplatňován dokonce i u institucí, které ze zákona garantují svou nezávislost, jako je např. NKÚ. Hranice přijatelnosti z hlediska trestního práva je velmi tenká. Obecně je podstatné, jaké okolnosti tyto situace doprovází a zda-li takové zneužívání veřejné moci neohrožuje dokonce samotnou podstatu demokratického právního státu a jeho kontrolní mechanismy.

- 2) Protikorupční organizace Růžový panter podala u ÚOOZ podnět k prověření působení bývalé ředitelky kabinetu premiéra Jany Nagyové na ministerstvu obrany. Jana Nagyová působila v období 01/2010 – 07/2010 jako poradkyně ministra obrany Martina Bartáka. Podle vyjádření ministerstva obrany není možné s ohledem na ochranu osobních údajů sdělit přesnou výši platu, který pobírala, je ale možné upřesnit, že plat poradců, mezi které patřila, se v roce 2010 pohyboval v rozmezí 20 až 50 tisíc korun měsíčně. Výstupy práce Jany Nagyové měly být určeny přímo ministru obrany Martinu Bartákovi. Vzhledem k tomu, že **Jana Nagyová není pro práci v rezortu obrany na úrovni poradce ministra nikterak kvalifikována**, studium na UJAK v Praze zakončila až v roce 2011 kontroverzní obhajobou diplomové práce a P.R. služby ministerstvo obrany zajišťuje prostřednictvím řady stálých pracovníků, organizace podala **podnět k prověření, zda-li zaměstnáním Jany Nagyové jako poradkyně ministra obrany, nedošlo ke zneužití veřejných prostředků a zneužití pravomoci úřední osoby**. Očekáváme, že policejní orgán zajistí výstupy práce Jany Nagyové z tohoto období.

- 3) Protikorupční organizace Růžový panter **podala trestní oznámení na ministra obrany v demisi generála Picka z důvodu podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby**. Ministr obrany v demisi Picek podle organizace porušil zákon, když v souladu se zákonem č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání **nedegradoval plukovníka Pohůnka do hodností vojína a neseznámil vládu s důvody, proč by vláda měla podat návrh prezidentu republiky na odebrání hodností generálu Kovandovi a generálu Páleníkovi**. Ministr obrany a vláda se v této věci musí řídit zákonem č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. **Při úmyslném zvláště závažném porušení služebních povinností zákon ukládá povinnost odebrat**

viníku hodnost, a to u hodnosti generál prezidentem na návrh vlády a u nižších hodností ministrem obrany. Tato služební povinnost nijak nesouvisí s trestním řízením. Soud nezávisle rozhoduje o vině či nevině na základě výsledků trestního řízení. **§ 21 zákona č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání¹ však stanovuje povinnost řešit služební delikty tohoto typu odebráním hodnosti.** Ministr v demisi Pícek, resp. vláda, umožnili generálu Kovandovi a plukovníku Pohůnkovi požívat neoprávněné výhody, neboť ti byli pouze dočasně postaveni mimo službu, což znamená, že až do pravomocného rozhodnutí soudu budou pobírat cca 50 % svého platu a budou vykonávat úkoly podle zadání nadřízeného. Generál Pícek svým rozhodnutím dal najevo, že **dostatečně prokázané vědomé nezákonné zneužití Vojenského zpravodajství pro soukromé účely nepokládá za zvlášť hrubé porušení služebních povinností, které podmiňuje odejmutí hodnosti.** A to přesto, že takový čin lze v právním státě nepochybně zařadit mezi nejzávažnější provinění zpravodajské služby. Ministr obrany v demisi Pícek veřejně prohlásil, že Kovanda a Pohůnek jsou pouze dočasně postaveni mimo službu, a to až do pravomocného rozhodnutí soudu. Ministr obrany v demisi se nikterak nezmínil, že by zahájil řízení o odnětí hodnosti. **Podle zákona tak může učinit už jen pouhé zhruba čtyři měsíce, poté vyprší zákonná lhůta. Právě z těchto důvodů organizace žádá prověření daného stavu policejním a justičním orgánem.**

- 4) **Platné zákony neumožňují odebrat stíhanému Ondreji Páleníkovi výsluhový příplatek, a to ani kdyby byl pravomocně odsouzen,** neboť ten byl v době zahájení trestního řízení již mimo služební poměr. Výše výsluhového příplatku může činit až cca 50.000 Kč měsíčně. Kovanda a Pohůnek o výsluhy přijdou za předpokladu, že budou odsouzeni soudem. Zároveň by neměli právo na pobírání výsluhového příplatku, pokud by byli zbaveni hodnosti. Bez ohledu na probíhající trestní řízení lze v případě Páleníka, jako vojáka v záloze, přistoupit k odejmutí hodnosti generála. Takový návrh však vláda prezidentu republiky nepodala (stejně jako v případě generála Kovandy, jak již bylo řečeno).
- 5) Ondrej Páleník si dokázal zejména jako velitel 601. skupiny speciálních sil vydobýt obdivuhodný respekt u svých podřízených, což bývá pro vojáka to největší ocenění, které nenahradí žádné vyznamenání či odměna. Vnímání jeho osoby se ovšem

postupně měnilo v době, kdy se začal pohybovat v blízkosti Martina Bartáka, Jana Vidíma a Jana Fulíka. Právě tyto vztahy a kontakty jeho kredibilitou otřásl. Karel Kovanda byl v minulosti rovněž velitelem 601. skupiny speciálních sil, s dobrou pověstí schopného velitele, ovšem v době, kdy se začalo spekulovat o nuceném odchodu Ondřeje Páleníka z pozice ředitele Vojenského zpravodajství, zachytila organizace z několika zdrojů názor, že Ondřej Páleník Milana Kovandu na tuto funkci tzv. „připravuje“, což se později potvrdilo jmenováním Kovandy do funkce ředitele služby. Oba muži k sobě měli velmi blízko. To, že se Milan Kovanda podílel na nezákonnostech započatých Ondřejem Páleníkem, proto není až tak překvapující. Se skutečnými důvody, které vedly k odchodu Páleníka z pozice ředitele VZ by měl orgány činné v trestním řízení seznámit Alexandr Vondra. Jan Pohůnek působil jako bezpečnostní ředitel Vojenského zpravodajství. V této exponované funkci zodpovídal za vnitřní bezpečnost služby. Páchání trestné činnosti si musel být rovněž zcela vědom.

Páleník, Kovanda a Pohůnek ohrozili nejenom dobré jméno služby, ale v tomto případě mohli ohrozit i své podřízené, kteří se na jimi řízených nezákonných akcích podíleli, aniž by možná znali jejich podstatu. To je z hlediska výkonu služby neomluvitelné. Proklamace poslanců parlamentní kontrolní komise v tomto smyslu nejsou relevantní, neboť poslanci v žádném případě nemohou zajistit detailní informace takového rozsahu, aby je to opravňovalo k suverénnímu názoru. I z tohoto důvodu je nakonec výkon této komise spíše mocenským alibismem, aby sice formálně kontrola existovala, ale de facto byla vykonávána v pouze velmi limitovaném rozsahu. Toho si musí být poslanci i senátoři vědomi, a to po celou dobu, kdy je tento zákon v platnosti.

Obdobně je tomu tak u kontrolní komise k BIS. Komise ke kontrole NBÚ má rovněž ztížené možnosti kontroly, zejména pak poslanci bývají nekompetentní, a to i z hlediska posouzení zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, který byl změněn takovým způsobem, a to na popud samotného NBÚ, že sám o sobě vykazuje bezpečnostní rizika pro stát. (V případě zájmu může naše organizace problém podrobně vyložit.) Pro úplnost je na místě dodat, že Vojenské zpravodajství (VZ) je instituce, která vykonává jak rozvědnou tak kontrarozvědnou činnost. V civilním sektoru jsou služby rozděleny (BIS a ÚZSI). Není známo, že by

rozvědná část VZ byla stížena nekvalitní prací, či dokonce porušováním zákona. Také vzhledem k určité kooperaci s dalšími zeměmi NATO a specifickému prostředí je působení této složky služby značně odlišné od působení v České republice v oblasti kontrarozvědné činnosti.

Domníváme se, že hlavním problémem v tomto směru není osobní selhání jednotlivců, ale právě těsné vztahy těchto osob s politickou reprezentací, což je možné hodnotit i jako selhání systémové. Politici, kteří hovoří o osobním selhání situaci bagatelizují a zbavují se vlastní odpovědnosti za daný stav. Jen těžko je možné uvěřit tomu, že velmi těsných nadstandardních vztahů Martina Bartáka, Jana Vidíma, Jana Fulíka, Ondřeje Páleníka a Karla Kovandy a z nich plynoucích vztahů dalších si politická reprezentace nebyla vědoma. Působení Ondřeje Páleníka v pozici ředitele Vojenského zpravodajství je spojováno nejenom se zneužíváním informací, ale také s řadou kontroverzních předražených zakázek.

Přesto, není možné nazírat na výkon VZ černobíle. Služba plní celou řadu standardních úkolů a zaměstnává elitní kvalitní pracovníky. Bylo by velmi nekorektní a nespravedlivé nezdůraznit, že aktuální skandál nezpůsobili řadoví pracovníci služby, ale politici, státní úředníci a samotné vedení Vojenského zpravodajství.

Náhodně objevené zneužívání pravomoci vedení vojenského zpravodajství obnažilo zásadní slabinu českého právního systému. Tajné služby jsou státem ve státě. Nezávislé justiční složky de facto nemají možnost jejich případnou trestnou činnost rozkrývat přímo a včas. Problémem jsou právní normy, které definují kontrolu zpravodajských služeb a vedení případného trestního řízení. Zpravodajské služby (VZ a BIS) mají interní orgán, přímo podřízený řediteli služby, který lze analogicky přirovnat k policejnímu orgánu. Rozdíl je ve vedení trestního řízení. Běžné trestní řízení vede policie za dozoru státního zástupce. V případě zpravodajských služeb je tomu jinak. Trestní řízení vede přímo státní zástupce a k dispozici je mu tento orgán služeb přímo podřízený právě řediteli služby. Tento orgán může státní zástupce pověřit např. zajištěním důkazů, informací apod. V případě, že mezi podezřelé patří samotný ředitel služby nebo dokonce pracovníci tohoto orgánu, jde o patovou situaci. Zákon však pamatuje na možnost státního zástupce, přizvat k vyšetřování v případě potřeby i jiný policejní orgán. Právě to se stalo v případě vyšetřování představitelů VZ Páleníka, Kovandy a Pohůnka.

Tento případ je z hlediska diskuze o potřebě změn v kontrole zpravodajských služeb nesmírně důležitý. Velmi dobře demonstruje slabiny systému. Nelze se domnívat, že situacilepší zvýšení pravomocí poslanců spolu s posílením vnitřních kontrolních mechanismů služeb. Jako jediné možné řešení se nám jeví zavedení nezávislé vnější justiční kontroly. Měl by existovat orgán, který bude oprávněn v případě jakéhokoli podezření prověřit všechny postupy zpravodajských služeb v dané věci. Ředitel služby by měl mít povinnost tomuto orgánu vydat všechny informace potřebné k prošetření případné trestné činnosti. Jakékoli nakládání s informacemi zpravodajských služeb je velmi citlivá záležitost, neboť služby pracují specifickým způsobem v rámci své uzavřené komunity a zneužití informace může být fatální nejenom pro konkrétní operaci, ale i pro konkrétní osoby, které se na ní podílí. Bohužel, jak z praxe VZ, tak z praxe BIS je patrné, že si veřejnost nemůže být jistá, že služby svých výsadních pravomocí nezneužívají. Dokonce si nemůžeme být jistí ani tím, zda-li zpravodajské služby více nehlídají konkrétní konkurenční centra moci ve státě a sami sebe navzájem, než aby plnily zákonem dané povinnosti. Ujištění služeb, že tomu tak není, nelze brát vážně. Jak bylo prokázáno v případě VZ, důvěra v taková tvrzení by byla projevem velké naivity. Rovněž není vůbec zákonem stanovena přímá odpovědnost vlády za nakládání s výstupy služeb. Nesmíme opomíjet, že vláda např. od BIS přebírá informace mimo jiné i o organizovaném zločinu a korupci a doposud se nenašla síla, která by prokázala, zda-li jsou informace BIS tak nekvalitní nebo práce vlád tak neodpovědná, když doposud nebylo možné s korupčními sítěmi pohnout. Kontroverzní je také spolupráce VZ a BIS s orgány činnými v trestním řízení při rozkrývání rozsáhlé trestné činnosti zejména ekonomického charakteru. Právě v tomto mechanismu tkví největší rizika klientelismu a vzájemných projevů vděčnosti, úniků informací, zametání kauz pod koberec a vyživování korupční chobotnice. Doposud např. nevíme, proč ředitel protiteroristického odboru BIS Pavlíček probíral s „kmotrem“ Janouškem personální záležitosti této zpravodajské služby, přičemž ani samotná služba údajně neví, kdo nahrávku těchto dvou osob pořídil a poskytl ke zveřejnění. Právě tyto alarmující případy měly už dávno vést politickou reprezentaci k odpovědnému řešení kontroly zpravodajských služeb. Veřejnost se dočkala pouze populistických nerealizovatelných návrhů, jako např. posílení poslanecké kontroly či dokonce zapojení občanské veřejnosti do samotné kontroly. Toto nebezpečné nehorázné bláznovství není možné aplikovat do seriózního systému kontroly služeb,

který by si měl udržet profesionální úroveň, omezit rizika a garantovat legální postupy.

Domníváme se, že cesta ke zkvalitnění kontrolních mechanismů zpravodajských služeb vede výhradně přes křížovou kontrolu odposlechů a sledování uvnitř služeb a zejména pak speciální dozorový justiční orgán, silný v pravomocech, ale také s velmi výraznou odpovědností, nezávislý na exekutivě, legislativních orgánech i samotných zpravodajských službách.

Dne 19. 6. 2013

za protikorupční organizaci Růžový panter o.s.

Iveta Jordanová

ⁱ § 21 zákona č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání

Odnětí hodnosti

(1) Hodnost se odejme vojákovi za úmyslné zvláště závažné porušení služebních povinností.

Vojákovi, kterému byla hodnost odňata, přísluší hodnost vojín.

(2) Generálům odnímá hodnost prezident na návrh vlády; ostatním vojákům odnímá hodnost ministr.

(3) Dnem odnětí hodnosti zaniká vojákovi služební poměr

§ 147 zákona č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání

Řízení o odnětí hodnosti

Pokud je služebnímu orgánu znám takový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro vydání rozhodnutí, může vydat rozhodnutí o odnětí hodnosti bez předchozího řízení.

§ 148

Rozhodnutí o odnětí hodnosti lze vydat do 6 měsíců ode dne, kdy se oprávněný služební orgán o jednání uvedeném v § 21 odst. 1 dozvěděl, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy k tomuto jednání došlo.